

L'ESQUELLA

DE LA TORRATXA

Núm. 1876

Any XXXVI

BARCELONA 11 DE DESEMBRE DE 1914

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims — Atrassats: 20

UN MICROBI PENEDIT

—Recristina!... Tant mateix n'hauré fet un gra massa!...

Pel ressopó de Nadal dels soldats francesos

Pampille, la notable escriptora, esposa del formidable polemista Lleó Daudet, acaba d'insertar en *L'Action Française*, una noble crida als cors generosos de la seva França.

Es tracta de que'ls soldats que lluiten contra l'Alemanya invasora puguin gaudir en les seves trinxeres, d'aquell ressopó familiar que en la vetlla de Nadal constituïa, avans de la guerra, la festa més íntima i més amorosa de quantes se celebren en el transcurs de l'any.

Pampille vol organitzar des *paniers de Noël* i enviar-los al front de batalla, perfumats del record i de la gratitud de tot el poble a qui defensen. Cada *panier* contindrà una polla d'índia, ben rostida i daurada, un pot de *foie gras*, *marrons glacés*, cigars, nous i esclopets de sucre. Cada *panier* servirà per deu homes i seràn duts al front de batalla amb automòbils. *Pampille*, secondada per les seves amigues, s'encarrega voluntariament d'arrenjar aquests *paniers*, i afirma que serà ben hermós el pensar que milers d'homes amb llurs oficials festegen lluny la vetlla de Nadal amb elles. Per a realitzar aqueixa delicada iniciativa, que sols d'esmentar-la ens sentim comosos, *Pampille* demana ajuda, desitja que tot-hom es converteixi en mendicant, que's truqui a totes les portes per a reunir la quantitat precisa.

Ara bé; les paraules senzilles i dolces de *Pampille* han trobat ressò en nosaltres, amics de la França. En nom d'aquesta ànima femenil, arborada de patriòtica delicadesa, també estenem la mà com uns pidolaires de l'heroisme. Des d'aqueix instant, L'ESQUELLA DE LA TORRATXA admet donatius sense ostentació ni excitacions premioses, amb la mateixa senzillesa que *Pampille* ho fa des de les planes de *L'Action Française*, i amb el noble intent de que'ls catalans tinguin representació en aqueixa obra sentimental que tant honra a la dona francesa.

La llista de subscripció l'encapsala:

L'ESQUELLA	10	pessetes
Santiago Rusiñol	50	>
Marius André	10	>

(Segueix oberta la llista).

Els que vulguin ésser-hi, que hi siguin aviat, car els *paniers* s'han de remetre al seu destí el 24 del mes que som.

En Grau i la Margarida

Jo, com un savi qualsevol, tinc els meus conillets d'índies sobre els qui m'agrada observar els efectes de tota mena d'inoculacions psicològiques. Es tracta d'un matrimoni veí sense fills; ni proletari, ni burgès; ni amb

molts diners, ni amb gaires mals de cap, lo que'ls permet interessar-se i preocupar-se de tot lo que poc o molt interessa i preocupa al vulgus en general.

Des de l'esclat de la guerra europea, en Grau i la Margarida sostenien, en llevant la taula, terribles i inestroncables discussions. Ell pretenia que totes les nacions de la terra tenien que haver-se llençat sobre Alemanya, desarmant-la per a evitar que fes dany, una cosa aixís com lo que practica la gent amb un borrarxo quan se treu un ganivet per a menaçar a un pacífic transeunt. La Margarida, més conservadora, entenía que és millor no enredar-se i romandre neutral en tota trifulca on hi figurin les armes prohibides. Espanya en això obrava santament, i qui tingués mals de cap que'n begués del ranci.

Quan aparegué el tifus, el matrimoni no va pas perdre la serenitat. Començà per dir que era una maniobra política; després que'l mal sols feia presa en els que menjaven massa; a la fi, quan els diaris esbombaren la veritat i l'increment de la peste pogué comprovar-se pels nombrosos enterraments, en Grau i la Margarida tingueren por. Tres dies justos bulliren l'aigua. Al quart ell començà a dubtar de si era l'aigua que portava la malura. Ella la mirà contra claror, i al veure-la tan neta i cresta-llina esvai els dubtes del seu marit.

— Què vols que sigui l'aigua, sant cristià, que no la veus?

Ella s'imaginava els microbis com una mena de capgrossos. Com que havien llegit que l'aigua bullida espatllava el païdor, tots dos a l'hora es sentiren desventrellats.

I no la bulliren més fins que la mort d'un estadant de la mateixa casa on vivien o un altre fet, així mateix depressiu, els tornava a rependre.

En Grau, més il·lustrat que la seva muller, a copia de compulsar opinions, d'oír disputes i digerir articles científics arribà a trobar una explicació per a l'origen de l'epidemia. Aquesta explicació diferia un poc de la vulgarment admesa.

En el seu concepte, no era pas que'ls metges, cansats de no fer res, haguessin llençat en les canyerries la llevor del mal, era senzillament, que'ls microbis que són manejats i trasbalsats en els laboratoris com a materia experimental, en un moment de descuit havien fugit, extenent-se arreu: pel pa, per les sopes, per l'aire i per les escombreries.

No s'escapa devades algun lleó als domadors? I doncs? Lo que era que una bestiaça aixís es més vistenta i pot ésser morta a trets per la policia, i això, el microbi, és poc ovirador i en un minut llodriga enormement. I acusava a les autoritats, a l'alcalde que obliga a posar morrallò als goços i no pren cap mena de precaucions contra els doctors que conreuen el tifus per pura cedaceria. La cria dels microbis s'ha de restringir i reglamentar si no's vol que s'abraonin contra el veïnat a la més petita distracció, que tractant-se de savis, és quasi inevitable.

Aixís en Grau perorava entre'ls amics amb gran admiració de la Margarida convençuda de l'infalibilitat del seu espòs.

Darrerament la teoria del nostre matrimoni ha anat adquirint molts adeptes. Però amb la minva del mal ells han sigut els primers en oblidar-la. Ha contribuït fortament a distreure'ls la presència de Muley-Haffid i dels lili-putienses, en la nostra malhaurada ciutat.

En Grau cada cop que veu a l'ex emperador darrera els vidres de l'Hotel d'Orient corre a notificar-ho a la seva esposa i, bon marit, mentres ella va a llucar al moro ell es cuida dels fogons o de lo que sigui.

El goç.—Ja fa mitja hora que estan xerrant al costat d'una cl-
vegüera... Veiam si agafaré el tifus!...

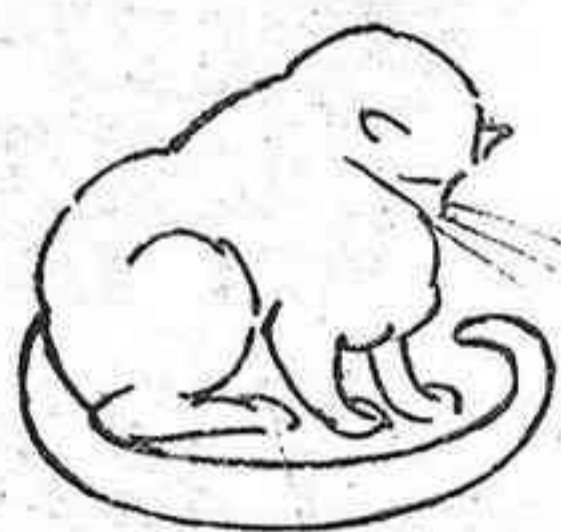
Pescar els liliputienses en ple carrer ja és més difícil de resoldre. No els volen pas veure a les taules perquè allí la ficció els destorba. Els hi agradaria contemplar-los al natural, vestidets de paisà, i seguir-los, seguir-los per tot arreu per a convence's de que tenen anys, de si crien o festegen com els homes i les dones de mida corrent.

Fa dies que'ls cacen, però la sort no'ls ha pas sigut propícia. Tot lo més en troben un d'escaducer, que porta una currua d'admiradors que priven de que sigui admirat a la menuda pels que'n senten desig.

Si no logren veure'ls a tots afile-rats de dos en dos com els nens del Hospici, en Grau i la Margarida tindran la primera contrarietat seria de la seva vida. I pot-ser plorin i tot.

Qui és aquest matrimoni? Es un símbol—amb perdó dels simbolistes—del pagès barceloní, el bon pagès que sab pujar al tramvia en marxa, donar propina al moço de cafè i riure's de l'ignorancia rural.

P. BERTRANA

Mala anyada

Les fires de pessebres, aquest any, prometen resultar un desastre dels que deixen memoria.

Si ara jo tingués intenció d'establir-me, ja'm guardaria prou d'exposar els meus capitals en una parada de les fires que aquest mes se celebren.

Enguany, els pessebres són morts. Tan morts, com els que reposen en els camps de batalla del Marne i de l'Aisne, i com els que l'Ajuntament barceloní, amb la seva espantosa deixadesa, ha enviat a les nostres pintoresques necrópolis.

La gent, amb raó que li sobra, viu espantada, i en aquest estat d'ànim, ¿com voleu que ningú s'arrisqui a fer pessebre?

I que no se'm vingui amb l'actual situació, doncs al qui em sortís amb aquesta sonada, li diria que viu fora de la realitat i que no sab pas el terreny que trepitja.

En efecte; basta donar un petit repàs als consells dictats per les autoritats sanitàries per a comprendre que'ls pessebres, que no hagi passat tot això, són absolutament impossibles.

O sinó, veniu amb mi i anirem a donar una ullada a les taules de la fira.

UN TIRADOR ARGELÍ

(Reproducció d'un dibuix original del cèlebre Neuville)

Mireu. Aquí teniu una parada de porquets... ¿No recordeu lo que en la premsa s'ha dit sobre els porcs tífics, propagadors de l'epidemia?

Aquí n'hi ha una altra de gallines i conills. ¿Gosareu a portar-los a casa, sabent que l'alcalde ha prohibit repetidament la seva instal·lació en l'interior dels pisos?

Guaiteu ara aquí quin bé de Déu de molsa fresca i gemada, de bruc cullit avui mateix, de mata, d'arbós... Però, ¿què'm farem de tot això, si la Junta de Sanitat ens ha dit que per cap concepte devem fiar-nos de les coses verdes?

Repareu, en fi, el bell assortit de construccions sencilles i sumptuoses, rústiques i urbanes que en diverses parades s'ostenta, però... contenteu-vos amb reparar-lo, i passeu de llarc... Amb la persecució de que avui s'està fent víctimes als pobres propietaris—ara suprimiu els pous morts, ara desinfecteu els pisos, ara netegeu els dipòsits,—¿quí serà el valent que s'atrevirà a comprar una casa?

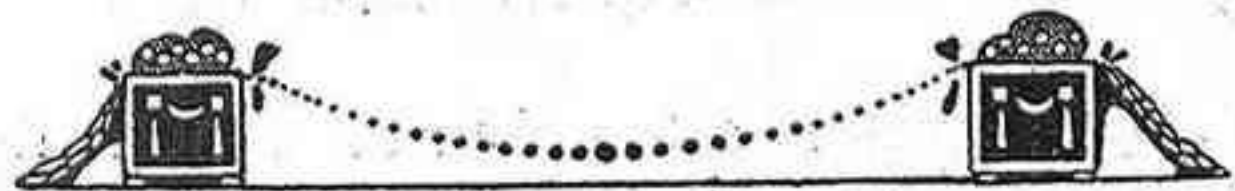
FRATERNITZANT

(Reproducció d'un dibuix original del cèlebre Neuville)

No, no ho dubteu. El 1914 serà un mal any pels pes-sebristes.

¡Quants i quants, si poguessin, demanarien ingressar en l'«Unió de Empresaris de Pompes Fúnebres»!...

MATÍAS BONAFÉ

UN NOU COLEGA

El Sol de Tous

Tenim el gust de saludar a un nou colega que ha sortit... Porta per títol *El Sol de Tous*. Són quatre fulles tan petites que amb quatre o cinc minuts són llegides, i tan sols sortirà cada mes.

Ja veieu que *El Sol de Tous* no és un Sol de gaires pretensions, que'ls que l'escriuen no porten pressa, i els que'l llegeixen van adelarats; però a dintre de aquestes planes s'hi veu dibuixat tan precís, tan ajustat, tan clar, tan transparent un poble de la nostra Catalunya, que no'ns podem estar de comentar-lo i traslladar-vos an el tal poblet com aquell que va a pendre bons aires.

El Sol de Tous és en castellà, amb el castellà que's deu parlar a Tous, els pocs que s'arrisquin a parlar-lo.

Comença així la presentació:

NACIMIENTO Y BAUTIZO: (de *El Sol de Tous*)

He nacido entre dos peñas de piedra (de piedra les penyes) sin padres ni madres con el más triste desconsuelo y bautizado al nacer con el nombre de Sol (i de Tous). Mi modo de vivir (ai, sí!) entre tanta soledad será estudiar, para dedicarme (a escriure?) al provecho y a la cultura del pueblo.

Ja ens ha sortit la cultura. Ja volen fer cultura a Tous. Ja volen espatllar la gent, però abans no ho haigin lograt amb quatre planes cada mes ja comencem a veure el poble. El poble està entre dues *peñas*. No sabem com són aquestes penyes, però quasi les endevinem. Són de pedra de Montserrat, clapades de pelsa i de molsa, una mica blaves dels cims i de color ocre aprop de les cases.

Qui hi viu an aquestes cases?

«En el dia de hoy (an el dia del Sol) En el dia del último censo, 490 varones, 413 hembras: Total 903 habitantes.

Elemento oficial: alcalde (fulano). Seis concejales (la llista).

Juzgado, amb juez municipal. Fiscal. (fins fiscal) Secretario.

«Hermandad de San Isidro», «Centro moral», «Unión Catalana» «Ateneo agrícola», una fàbrica d'alcohol, estudi de nois i de noies, i *tiene* (diu descriptiu) *un ancho y espacioso Castillo*.

Ja tenim que'l poblet de Tous, a més de tenir aquells dos penyals, té *ancho y espacioso castillo*, i ja estem veient aquest *castillo*, amb els seus finestrals

tancats, amb una portalada rodona, amb una barbacana enlaire, guarnida de nius d'oreneta, i al peu, gallines; el seu gall, pot-ser un ànec, pot-ser el fiscal, el secretari, la mestra, algun soci del «Centro moral», amb algun de l'*Hermandad*, o un dels 490, o una de les 413 venint del camp o anant a fer llenya.

El poble és trist, i com que s'aborreixen, i com un dels 490 deu sapiguer un xic de lletra, per això han fundat un periòdic, quina missió és

NUESTRO PROPÓSITO

Al coger la pluma nuestras toscas manos... lo hacemos sin pretensiones, y únicamente para que todos tengamos un pequeño desahogo.

I és clar que'l tenen de tenir el *pequeño desahogo*! Si n'hi hà perdonar-los-hi una abraçada! Si un se'ls menjaria a petons. Què més poden fer an aquell Tous que desahogar-se un xic cada mes. Figureu-vos què hi passa an aquell Tous. Primer vé la festa Major. Per la festa major, una solemne festa religiosa: naturalment, amb els elements de que ja havem parlat.

Al Centre moral: concert d'escolans...

A la Joventut catalana: ball a les quatre, ball a les vuit, vals a les onze de la nit, vals a l'endemà i a la nona.

A l'Ateneo agrícola, més ball, i l'endemà un xic més, i tornem-hi, però així que s'ha acabat el ballar, ja no es pot seguir el periòdic, sense que una gran pietat vos dongui ganes de no llegir-lo.

Figureu-vos a les

AGRÍCOLAS

Trigo: (Ja som al trigo) *La cosecha de este (del trigo) y de otras legumbres fué estéril...*

Aceite: (Oli ens hi hà caigut) *Poca será su recolección por perderse antes de tiempo este fruto. (Y antes de tiempo!)*

Pasem a les

OFICIALES

S'han de pagar dos trimestres, i:

Tanto la una cobranza como la otra será en el sitio de costumbre.

Es tenen de revisar els reclutas, o: *de lo contrario incurrirán en las penas que marca el código.*

I s'han d'arreglar els canalons *desde su tejada hasta la acera... per... no estropear la calle y comodidad de los vecinos.*

I ara passem a la Crònica.

La crònica, diu això: diu:

CRÓNICA

I diu que la *redacción*, desitja als veïns i convidats, *tranquila Fiesta Mayor.*

Tranquila i que duri, si per cas, perque ara en veureu de crònica.

De moment, *en vista* que'l tifus fa fugir la gent de ciutat, *El Sol de Tous* dona l'avís al *celo de las autoridades*, que vigilin els *lavaderos*, i es prenguin bé les precaucions *conducentes a evitar el contagio con dicha enfermedad.*

I seguim!

Que s'ha mort el pobre vicari, i lo del pèsam y el *sentimos*, y la *irreparable pérdida*, i tot lo que's possa an aquest trànsit.

Anem més avall:

Que amb *motivo* d'això de la guerra actual, *los trabajos van paralizándose a pasos agigantados.*

Un xic més:

Que a una lluvia permanente puede compararse el número de pordioseros que desfilan por este pueblo y... que algunos de ellos son gente que se halla en huelga forzada, que piden a la vez trabajo.

I que per fi:

Hace pocos días que dos mujeres llorando exclamábanse la una a la otra que los domingos por la noche sus maridos se les juegan el poco dinero que tienen.

Que se previene a los vagamundos que no se reconcentren más que dos horas.

Que an el carrer major hi hagué un escàndol i... *resultó que eran dos vecinos mayores de edad, alegres.*

I que an aquest poble tan trist hi hà aquest registre del mes d'octubre.

Nacimientos: 2

Defunción: NINGUNA!!

I un poblet aixís r.o té preu, per anar-hi a passar aquella vida de pura contemplació que ens cantava aquell gran profeta. El mes de caure la fulla i *defunción:* NINGUNA!!

Figureu-vos quin poble és aquest amb aquest fragment de gazetilla del simpàtic *Sol de Tous*:

Hi hà un centre on s'hi fà *guano*. Guano bò, guano de primera. Això és a l'«Ateneo Agrícola», an aquell Centre que ja havem ballat, i perque es vegi la bondat i l'economia del *género* diu la *Crònica*:

El mencionado guano se elabora, en una casa más céntrica de la calle Mayor de este pueblo teniendo derecho a presenciar la composición del guano todo el pueblo en masa!

Redéu!

NEUTRALITAT FILARMÒNICA AL LICEO

«Parsifal» i «Marina»
s'han dat les mans.
Quin disgust, els acèrrims
Wagnerians!

L'alcalde, els sis regidors, el jutge, el fiscal, el secretari; la *hermandad* de San Isidro, els de l'«Unió Catalana», els de l'«Ateneo Agrícola»; els 903 habitants poden acudir tots en massa a veure confeccionar aquest *guano* que té de salvar-los l'anyada.

I veient això els veiem a tots, i veiem aquells dos turons, i l'ample castell i els dos cassinos; la quietut dels carrers i els dos bateigs, i el vicari mort, i els camps llaurats i l'esglesieta barroca i les noies an els portals i les velles a les finestres, i els redactors de *El Sol de Tous* mig ajeguts a la redacció, o sia a l'era de dalt, rumiant el segon número o tornant a llegir el primer, mig avergonyits i mig contents de *veure's* en lletres de motllo; i tots en *massa*, aixís que s'aborreixen anar a veure fabricar *guano*.

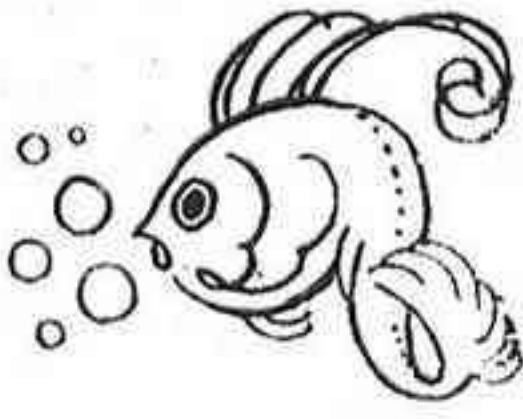
Jo vos juro, oh bons redactors, que amb mal castellà i uns bons intents haveu ben desclòs un poble.

Un poble trist, gris, lletget i resignat com són quasi tots els nostres pobles.

I ara plegueu i no en feu cap més. Ja haveu buidat tot el poble. Tragedies, drames i farses; tot ho haveu gastat en un número.

Ara apreneu de castellà, no per a escriure'l sinó per a entendre'l.

XARAU

Les coses, clares

¿No han llegit la nota oficiosa que, a manera de xisto fúnebre, ha corregut aquests dies per la nostra premsa?

«Proyéctase la construcción de un nuevo cementerio al otro lado del Tibidabo, cuya necrópolis debe tener una extensión al menos de 150 hectáreas, que es lo que corresponde por el número de habitantes.»

La picardia amb que'ls confeccionadors d'aquesta nota han procurat ensucrar la píndola per a que els barcelonins se l'empassessin més fàcilment és verament admirable.

«Debe tener al menos 150 hectáreas, que es lo que corresponde por el número de habitantes.»

O com si diguessim:

»El cementiri que's faci haurà d'ésser ben gran, doncs, com que ha Barcelona hi hà tanta gent, res té d'estrany que'ls morts siguin també molts.»

«Es lo que corresponde por el número de habitantes.»

No, espaviladíssims autors de la nota, no. Això no és veritat.

Si bé és cert que, desgraciadament, el nou cementiri haurà d'ésser de grans proporcions, no's deurà, com vostès volen fer veure, al número dels seus habitants, sinó a uns *números* d'una altra especie.

Es deurà al número de mals regidors que, entretinguts en coses de més substancia, no han volgut ocupar-se de la salut ni del benestar dels barcelonins.

Es deurà al número de juntes i entitats sanitàries que, oblidades de la missió que tenen encomenada, no s'han recordat mai de Santa Bàrbara fins que han sentit tronar.

Es deurà al número d'autoritats que, lluny de vetllar per l'exacte compliment de les lleis, han fingit creure que aquí tot anava bé i han cobert amb el vel de la impunitat la desidia i l'ineptitud dels que estaven baix la seva vigilancia.

Es deurà al número de empleats de totes menes que, cobrant per a prestar serveis dels quals ne dependia la nostra salut, s'han limitat tranquilament a firmar la nòmina i a demanar gratificacions i augments.

Per això haurà d'ésser gran el nou cementiri; per això i per res més.

Els barcelonins es moren, no perque siguin tants o quans, com volen fer veure quatre *frescos*.

Es moren perque Barcelona és una ciutat bruta per excel·lencia.

Es moren perque aquí no's compleix cap llei.

Es moren perque sobre un camp de porqueria no hi pot florir altre cosa que la mort.

Una població regida per autoritats aptes i complido-

PEPE CHÍL

—Si no hu reanime yo, eso del teatro, a Barcelona, no hu reanimará ningún.

res del seu dever construeix parks, cultiva jardins, obre hermoses vies on l'aire i la llum alegren l'existencia.

Una ciutat com la nostra, no pot pensar més que en cementiris.

Heu's-aquí perquè a l'altra part del Tibidabo han de fer-ne un de nou, ben llarc i ben ample...

MITU

Els perruquers de muntanyes

La pujada l'he feta sol, seguint les petjades dels que aviat serien mos companys i que s'havien llevat a les quatre, per aquest caminet que serpeja entre alsinalls, arbossos, sanguines i argelagues. An ells devien guiar-los les estrelles, amb tot i que no necessiten guies, perquè, com els gats i els mussols, de nit hi veuen; jo, tocata, que m'he llevat a quarts de sis, caminava embolicat amb una llum lletosa, veient cap a Ponent els últims grans estels parpellejant, i al tornar-me cap a Llevant el cel encés, els núvols inflamats, la mar sagnosa i en mig de l'apoteossi un sol de color d'ou de reig. Molt color i molt poca escalfor, aquí ho teniu.

A l'arribar al bany del *sultán* que'n diuen, en realitat bany dels caps grossos, m'he ficat dintre la mina i he begut. Qui pot manar-me me recomanà que rosegues un bocí de xacolata i he complert.

Després, ala! una pitrada i ja soc a dalt de la carena. El sol ja no és tant gros ni tant vermell; a la muntanya fa brillar les gotes de rosada; allà lluny enrogeix els cims nevats dels Pirineus; en la platja escalfa als qui estiren l'art, els quals, mirats desde aquest cim on soc, semblen ringleres de formigues.

Però no puc aturar-me i vaig enllà. Are soc de cara al Vallés, tot ell és emboirat, sembla un safareig ple d'aigua sabonosa. De mica en mica el baf s'esquina i es van veient pobles i poblets, camps de conreu, vinyes i uns bosquets petits que no són cabelleres ni barbes de la Terra com aquests que trepitjo, sinó unes pigues gracioses.

Una empenta més i ja els veig als perruquers del bosc, han fet una gran clariana ja. Abaix, al sot, hi hà els carros. en Miqueló lliga els feixos, uns altres fan caure la brolla al séu davant no respectant més que alguna alçineta espigadota.

—Ep! ja soc aquí. Per on baixeu?

—Segueixi avall, on tomben les roderes.

—Ja em teniu aquí!

—Carai, ens creiem que no arribaria ni a esmorzar.

—No M'he entretingut pel camí.

—Sí, al sot dels matalaços. Però ja que és aquí, som-hi! Pleguem, nois.

I cremen una gran ginestrera i gatoses i troncs d'arbós groixuts. Allí couem costelles i fem torrades, menjem pa blanc i olives negres, ceba coenta, pebrots picants i tomàtecs dolços. Després bebem vi amb un gat molt gros que té potes i qua.

I jeiem cadascú sobre'l séu feix. El Sol ha anat pujant i ja ens fa cloure els ulls amb sa mirada. Aleshores se sent la vèu de'n Miqueló:

—Vostè faci el que vulgui, nosaltres hi tornem.

—I jo també.

He deixat la manta, m'he tret l'americana, i arremangat, amb la camisa fluixa espitegrada, les calces curtes subjectes amb elàstics i les cames embolicades amb bandes, dec semblar un *pionner* d'aquells que surten en les pel·lícules nort-americanes.

I tallem com si fossim els soldats d'Herodes i les plantès els ignoscents. Jo sabia molts noms de mates, però ara a cada moment ne veig d'inconegudes i pregunto qui són. El meu company de destrucció m'hi presenta abans de clavar-les destrallada. Així he conegut als Gatell, Galerans, Cardots que guarden l'aigua com si fossin galledes, els Malfulls, les Llampugueres, els Gats mullats, els Socarra-culs amb ses flors grogues, el Sangri-

nyol, la Mata d'Aladern i els Lliga-boscós llarcs fins no acabar-se mai i resistents com un llevant de pou.

Sense adonar-nos'en ha arribat mig dia. Sobre'l foc que hi havia n'hem fet més, hem dinat i hem dormit; després, sant tornem-hi. Més tart hem—hem, eh?—hem carregat els carros deixant-los perfectament equilibrats, i quan el sol se ponía fent castells de focs naturals amb els núvols de Ponent, com al naixer amb els de Llevant, hem pujat muntanya amunt darrera d'aquells cúmuls de faixines que quasi tapen els matxos i maten el drinc dels llurs cascabels.

A dalt de la carena ovirem els llumets del poble i ens acabem el vi.

LETTA

Del jardí dels humoristes

TRAGICOMEDIA SENZILLA

En Pere de càl Aguanta — el «senyor Pere», com se feia anomenar — disfrutava els diumenges poguent anar a donar una volteta pel mercat, en sortint de missa de set, sarsanejant les cistelles de les pageses, bromejant amb les minyones conegudes i fent enfadar a les marmanyeres. Sempre acabava per comprar alguna perdiueta o algun parell de pollastres o conills, lo qual era la desesperació de la seva dòna, la senyora Agneta, qui no estava gaire per gastos.

—Avui dia els guanys no són com avans, Peret!—repetia a totes hores.

Però, en aquest punt, el «senyor Peret» era incorregible. Fins que...

Va ésser una broma excessivament pesada, aquell! El nostre home marxava tot cofoi carrer Nou amunt, en direcció a sa casa, amb dos pollastres que donaven goig de veure.

—On vas amb aquest parell de llebres, noi?—li preguntà l'hereu del Rajoler.

—Llebres, dius? Que estàs burrango, Josep? No veus que són dos hermosos pollastres?

—Ai, Pere, que't fas vell i ja no hi lluques!..

—Vés, ximple, vés!

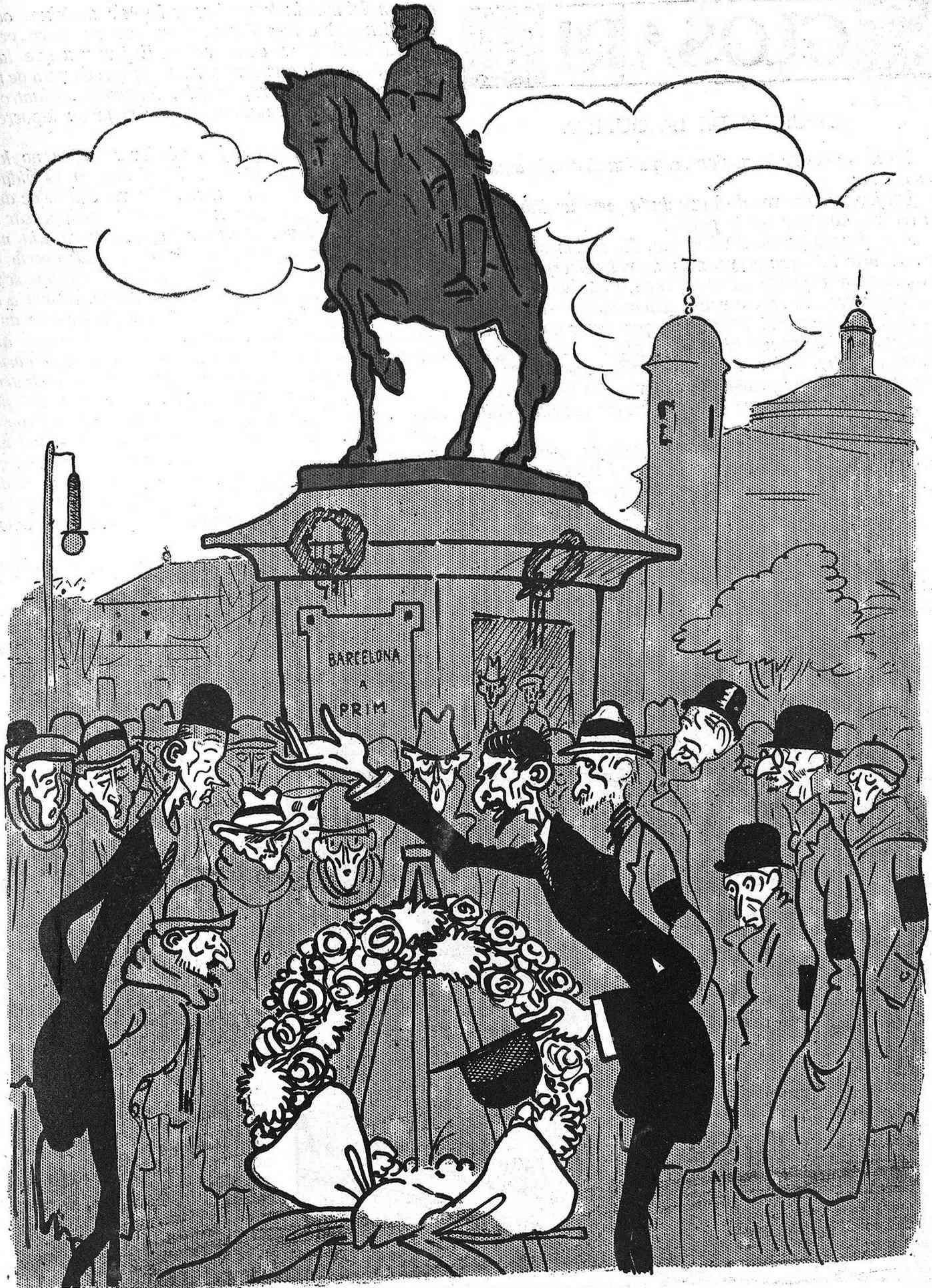
Poques passes més enllà entaulava un diàleg semblant amb l'aixebrat d'en Marcó. Després un altre, i un altre, encara... En Peret s'espordí.—No, no, vaja, són pollastres i ben pollastres, jo't refum!... Però, a què venia, doncs, que'ls coneguts li parlessin de llebres?... Se hauria trastocat, Sant Magí gloriosíssim!

Suant, enguniós, sense esma, arribà a casa.

—I ara! Què en farem d'aquest parell de llebraces, beneit del cabaç?—exclamà la senyora Agneta.

Farà cosa de tres setmanes que, a Sant Boi, en Peret de càl Aguanta entregava l'ànima a Déu.

FOOLISH

EN EL CENTENARI

—En Prim és mort!... Visca en Prim!... Els convalescents del tifus no ha-
vem de desmaiar!... Pensem que hi hà hagut un *prim* que ha arribat a general.

 GLOSARI

ESPURNES DE LA GUERRA

En les lluites de les nacions, es poden distingir aquests dos anhels:

Un jove sempre vos dirà que lluita per la llibertat, i un vell vos dirà que per la patria.

A un jove la patria li vé estreta. Es el temps del volar: d'obrir les ales: no vol nius, no vol destorps, no vol fites. El món li sembla estret per a ell, i que vulguin posar-li fronteres, és com si volguessin encadenar-lo.

El jove lluita per la llibertat, perquè creu amb la llibertat, i el sol fet de creure-hi ja és un plaer que l'enrogeix d'ànim el rostre. El jove lluita per saltar muntanyes que no són les seves on hi viuen altres joves que tampoc volen viure allí on són. Pel jove la patria vol dir el món, i lluita per guanyar aquell món.

Aquell món el guanya o no el guanya, però de la part que n'ha pogut córrer, veu que els homes que hi hà conegut, realment no hi hà perquè separar-los amb fites, tancats i fronteres, perquè si fa o no fa tots són iguals. Veu que la mare Naturala ha fet ben poques variants. El color del rostre un xic diferent, els instints més o menys brutals; i el crani més ample o més estret. Lo mateix els d'Oceania, que'ls del Boulevard Saint Michel, crien els mateixos fills, s'estimen del mateix modo, s'abo-

rreixen del mateix temps i congrien els mateixos odis i es maten amb armes diferents, que uns en diuen perfeccionades, i els altres endarrerides. El jove veu que la llibertat és no més que canviar de pis; que darrera de noms fastuosos, com cultura, ciencia, humanitat, filantropia i religions tan sols se hi amaguen dos mots: hipocresia i beneiteria.

El jove allavores, que ja no és jove, perquè no hi hà res que envelleixi tan com conèixer homes a la vida, i si comença a anyorar-se un xic, si ja va cansat de desenganys, si li flaqueixen un xic les ales, torna a pensar amb la seva terra, i vol defensar la seva terra, i ja no en nom de la llibertat. Ja de la llibertat, en diu: Patria.

L'home que parla de la Patria, és un home que se'n va a jòc. Primer cap enfòra, després a dintre. Primer a emigrar, a abstreure's, a tallar fites; després a cercar un raconet, que hi hagi un xiprer i una creu corcada per anar-hi a pendre el sol, i més tart anar-hi a pendre l'ombra!

Perquè així com un jove al veure's reclòs a dintre un tancat, que li marca la geografia, no té prou pit per a respirar, quan un se veu a l'altra banda no té prou ales per a tornar. L'home que cau a dintre d'un pou, vol arrar-se a les falgueres, a les esquerdes de les parets; que'l buit és lo que més l'espanta. I l'home que cau lluny de la Patria i aprop d'aquella llibertat, allarga els braços a la vuidor i fins la mà d'un enemic estrenyaria amb amor si l'enemic fòs de casa seva.

Per això el jove vol llibertat, i el vell patria, i essent dos crits, quasi volen dir lo mateix.

Es segons a l'edat en que es criden.

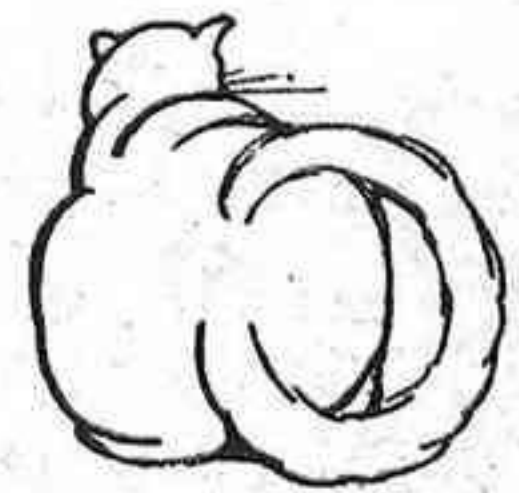
Es defensar la sortida i l'entrada de casa nostra.

XARAU

EL REGIDOR-CORB

—Veig moltes portes mig-tancades... Això fa olor de carn morta.

PAPERAM

LA NOVELA DE LA OBRERA, per *Carles de Vitis*. — Es una novela sentimental, d'aquelles que amb procediments senzills arriben a conquistar el cor de les dònes. L'argument és interessant i la finalitat nobilíssima, de una moralitat casulana a tota proba. El llibre consta de quatre parts i és d'aquells que, un cop comença la lectura, no's deixa fins a l'acabament.

Unes airoses il·lustracions, degudes al dibuixant *Enric Casanovas*, adornen aquesta novela per a les famílies, que, com havem insinuat més amunt, pot entrar sense por a totes les cases i deixar-se a mans de totes les ignocències.

A TRAVÉS DEL DESIERTO, per *Enric Sienkiewicz*. — Amb dir que aquesta obra és una narració més de l'insigne autor polac, n'hi hà més que suficient per a fer-ne l'elogi. Els amics

—Diu que les floristes ja han acabat les corones.

—Explica-m'hol... Jo he hagut d'anar a comprar aquesta al Forn de Sant Jaume.

de descripcions i escenes de viatge trobaràn en eixes planes un alicient digne d'espíritual fruició. Són quadros viscuts a través d'un accidentat viatge per les immenses planuries de l'Egipte, que commouen a estones i interessen sempre. Els aficionats a rebre emocions per la lectura, es delectaràn, segurament, amb aqueixa novela, una de les més fermes i substancials d'en Sienkiewicz.

NOVIAZGO DE PRUEBA, per *Enric Bordeaux*.—Una vintena d'edicions es porten fetes d'aquesta obra en l'idioma original. El celebrat escriptor Bordeaux, autor de *La peur de vivre*, és un filòsof d'empenta, enamorat de la vida, que sab encomanar el seu viril optimisme als llegidors, no per medi de profundes màximes, sinó mitjançant contes literaris plens d'amenitat i d'interès. Una moral una mica encatronada o de pa mastegat traspua tot sovint en els capítols d'aqueix llibre, però d'això cada hu se'n pren lo que se'n vol. El fet és que la lectura és bona i la narració no decau.

Acompanyen a les planes d'aquesta obra unes ben intencionades il·lustracions de Na María Oller.

HISTORIA DE LA GUERRA EUROPEA.—Han sortit a la llum ja dos quaderns d'aquesta important publicació, la més notable de quantes se dediquen a historiar l'actual guerra. El text és degut a la ploma de l'eminent novel·lista Vicens Blasco Ibáñez, i vé amenitzat amb nombrosos i interessants gravats.

SEPT-SCIENCIES

PRINCIPAL.—Es el cine de moda. Ho diuen així els cartells i no tenim cap interès en contradir-li l'immodestia.

—El dia 22 del corrent debut de la Xirgu, davant d'una companyia de comedia i drama, ... castellana, naturalment. Porta vinticinco obres de repertori, d'entre les quals n'hi ha una vintena de noves, no conegudes a Barcelona.

LICEO.—Doncs... vet'aquí que'l *Parsifal* va complaure extraordinàriament als filarmònics; pot-ser no gaire als *enragés* wagnerians, però del tot al públic, petit i gros, que és el veritable jutge.

Cal remarcar, en primer lloc, que'l mestre Guarnieri condueix brillantment l'orquestra, no oblidant el més petit detall per al bon efecte de la grandiosa partitura. El tenor Viñas i el baix Bettoni admirables, com de costum; i les senyores Racanelli, Capsir, Pangrazi i demés dones-flors, molt bé.

Llàstima que aquesta vegada, per culpa de la guerra, del tifus, o de lo que sigui, l'entrada no correspongui als esforços de l'empresa i a les filigranes dels artistes.

—De les representacions de *Marina*, donades en homenatge a l'òpera espanyola poca cosa podem dir-ne. Han constituït un triomf per a en Palet, que és el protagonista ideal. El debut de la senyoreta De Ferràn, artista valenciana d'envejables facultats, fou la nota de curiositat. I els senyors Navarro, baríton, i Martino, baix, feren una lloable tasca.

El públic de les altures molt nombrós, aplaudí amb fè i entusiasme. El de la platea i pisos baixos no's deixà convèncer.

—Per a ahir, dijous, estava anunciada la primera de *I Pagliacci*, pels notables artistes Stracciari i Palet.

TIVOLI.—Dissabte passat debutà en aqueix popular teatre una companyia còmico-lírica castellana i catalana capitanejada pel gran Santpere.

L'única novetat del programa era una revista de circumstancies *Tivoliterapia*, dels senyors Vallmajó i Parera. Es una de tantes; i com una de tantes conté quadros acceptables, mitjanament passadors, al costat d'altres tristos, pesats i plens de monotonía. La musiqueta és joganera sí, però escassament original.

Lo millor de l'obra, que no és de l'obra, són les dances destornillades de la artista que fa de *Reforma*, de Gallo i de... *Apoteosis*.

I el públic, que ho sab, és lo únic que aplaudeix de bona fè.

—*El senyor Delegat* o *Les eleccions de Masquefa* és una comedia que està ben tramada, però mal dialogada. El llenguatge no fa gaire honor al nostre idioma. Ademés, es mereix alguns cops d'estisora; tal com ara està resulta excessivament llarga. Les solfes que l'acompanyen no hi fan ni nosa ni servei. I aquelles senyores del *coro*, Déu meu! Es veu d'una hora lluny que no són de Masquefa.

L'interpretació parcial d'aquesta obra i de l'anterior, bastant bona, distingint-s'hi notablement el simpàtic primer actor i director senyor Santpere.

NOVEDADES.—Dimecres degué reprisar-se la celebrada sarçuela *Don Lucas del Cigarral*, d'en Vives, no dubtant que la funció haurà resultat un aconeteixement.

—Per a molt aviat: *Al fin solos!*, darrera opereta de Franz Lehar.

SORIANO.—Sembla que'l tercer *Monterograff* hauria tingut de resultar més fluix que'ls anteriors, donat el cansament del autor i del públic... Doncs, no, senyors. El tercer *Monterograff* és tant fresc, tant aixerit, tant substancial com els altres; pot-ser millor. La musa *paralela* d'en Montero és infatigable; així ho demostra aquella serie de quadros in-

teressants i ben construïts. El del *Tifus* i el d'en *Prim* són de mà mestra.

«Nunca segundas partes fueron buenas», diu la dita, però es veu que les terceres parts encara poden ésser millors.

Vinga'n un altre!

Poc a poquet, el servei de la Mort sembla que va posant-se en regla.

L'amo d'una cotxerí ha publicat una tarifa, segons la qual, d'ara endavant, els carruatges per al cementiri que, generalment, éssent d'un cavall, costaven set pessetes i mitja, no valdràn més que sis pessetes cada un.

Això sí; els coixers que'l guíen portaràn gorra.

Si els interessats volen que vagin amb barret, se'n faràn sis rals més.

L'advertència no passarà, a bon segur desapercebuda.

I com que «en temps de fret val més una gorra que un barret», entre això i els sis rals de diferència, és molt probable que siguin bastants els enterros «de gorra» que en lo succeïu es vegin per aquests carrers.

Diumenge tingué lloc l'homenatge an en *Prim*, amb motiu del centenari del seu naixement.

Discursos, cants, corones i parin de comptar. En temps de tifus no'ns podem excedir.

Lo més notable de la festa fou la lectura del telegrama del fill del general, qui no pogué assistir a l'homenatge.

El telegrama acabava dient:

*Doy gracias de corazón
por su amable invitación.*

Mai hauríem cregut que d'aquell gran general en sortís un poeta de redolí tan ingenuu i tan festós.

Després diràn que les obres de la Reforma van amb calma...

En un vell casaltot del carrer Condal, prop de la plaça de Junqueres, on hi havia una escola pública, amb tanta pressa s'han començat els treballs d'enderrocament, que ni sols s'ha donat temps per a que la pobre mestra retirés el mobiliari.

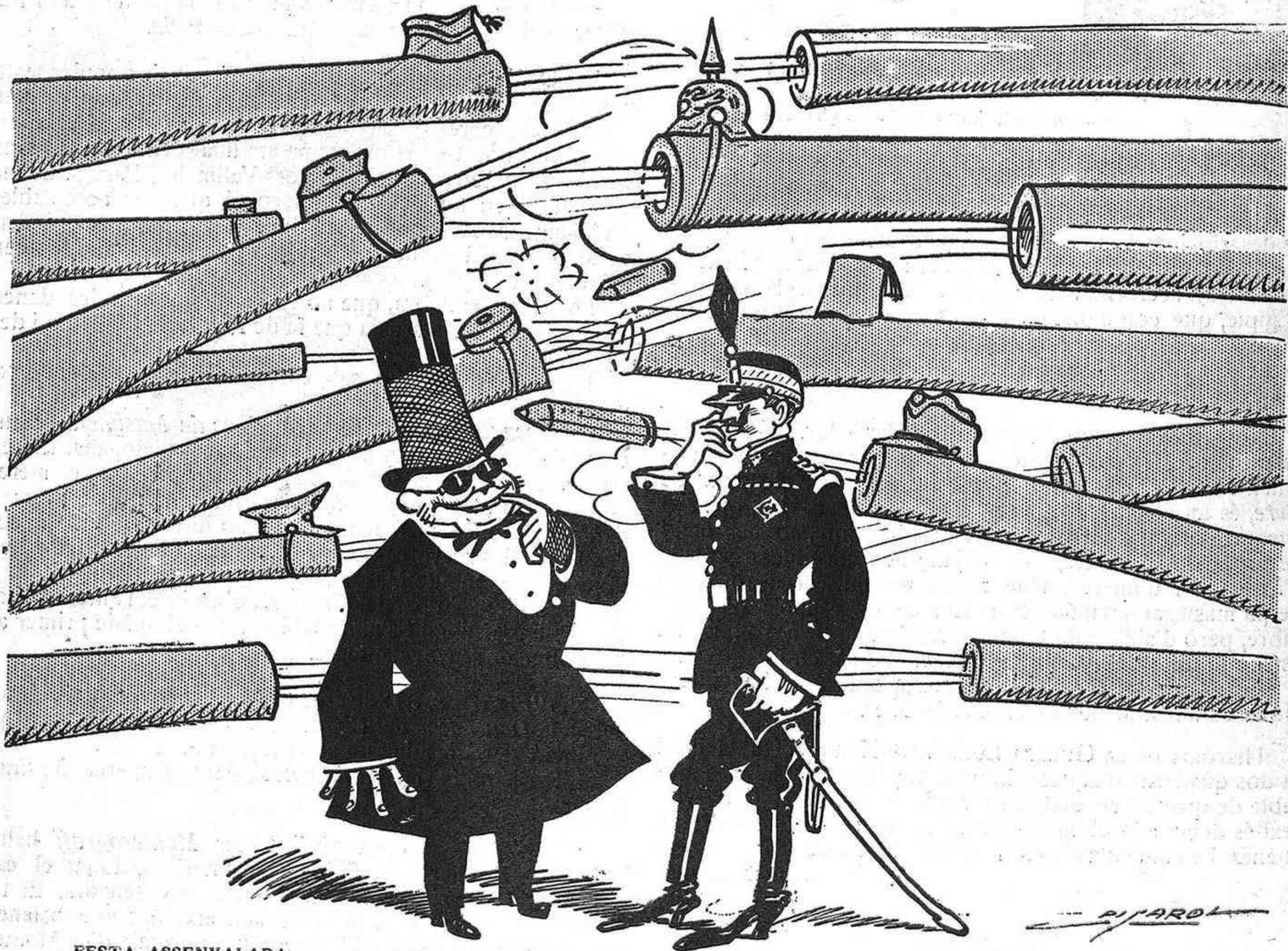
I, què ha succeït?... Que'ls honorables lladregots, aprofitant-se dels forats oberts per la «piqueta reformadora», han entrat de nit en l'edifici i s'han endut els trastos que més goig els han fet.

I l'alcalde?

Per ara hò, gracies a Déu.

Hò, i enviant cada dia als periòdics noves gacetilles, en les quals ens fa saber que ell és un gran home i que, mercès al seu zel i a la seva paternal sollicitud, a Barcelona tot va com una seda.

—I és la pura veritat—deuen dir, al llegir-ho, els lladres que l'altra nit varen entrar a l'escola del carrer de Condal.

FESTA ASSENYALADA

—Amigo, la Santa Bàrbara d'enguany sí que tronal...

En Prat de la Riba va ésser convidat, l'altre divendres, a la festa dels artillers.

Si l'invitació fou feta tenint en compte el seu càrrec de President de la Diputació,... Santa Bona Maria!

Si l'invitació fou feta al ferm catalanista,... Santa Bàrbara no'ns deixeu!

La companyia d'electricitat *La Barcelonesa*, ens deixa sovint a les fosques, a conseqüència d'interrupcions o desperfectes de la fàbrica.

Quan el públic es queixa, la companyia contesta que «això és culpa de la guerra europea».

Bona excusa té el malalt!
Que confessi que l'electricitat canadiense ha agafat el tifus.

Ni per almar ni per a desalmar, sinó a títol de curiositat solament, oferim als nostres lectors la següent nota: Morts ocorregudes a Barcelona durant el passat mes

de novembre	2550
En el mateix mes de l'any anterior	1031

Diferència a favor d'aquest any. 1519

Ara llençarem tres visques:

Visca l'Excel·lentíssim Ajuntament!

Visca el senyor Governador civil!

Visca el servei municipal d'Inspecció d'aigües!

I... punt.

En un diari amb ninots trobem una làmina que diu: «Els soldats alemanys repartint el ranxo an els pobres de Bruseles».

Nosaltres recordem una cobla castellana:

*El señor don Juan de Robres
ha fundado este hospital;
pero antes hizo los pobres.*

Segons datos estadístics, enguany, els barcelonins porten jogats a la rifa de Nadal sis mil·lions menys de pessetes que'ls anys passats.

Després de les moltes desgracies que afligeixen als barcelonins, aqueixa baixa no deixa d'ésser un consol.

Sis mil·lions que no han sortit de les seves butxaques. Volen més rifeta que aquesta?

Es com si el *gordo* hagués caigut, per endavant, a Barcelona.

No's queixaràn els nostres filarmònics de l'Empresa del Liceo. Es ben eclètica.

Dimarts a la tarde, *Marina*.

Dimarts a la nit, *Parsifal*.

Wagnerians i tenoristes tenen ocasió per a llepar-se els bigotis, de satisfacció. En poques hores de diferencia la consagració del Graal i *Costas las de levanteeee!*...

Es la manera d'accontentar a tot-hom.

O de no accontentar a ningú.

DRAMES DE FAMILIA

—Desgraciada!... No en tens prou amb el teu marit!...
—Dispens, mamá; però jo soc partidaria de la «zona neutral».

A CAL METGE

—Ui, quina llengua!... No m'agrada gens!...
—Oh!... Com que encara que li agradés no li donaria...

mann, distingit poeta català i escriptor de no escassa mentalitat.

Durant alguns anys col·laborà amb bastanta assiduitat en els nostres setmanaris i en els almanacs.

D. E. P.

L'ecoista de *El Dia Gráfico* ens fa saber que en Camprodón a l'escriure el llibret de *Marina*, en comptes de posar:

Costas las de Levante
Playas las de Lloret.

havia escrit:

Costas las de Mallorca
Playas las de Saltent.

Home! No'l faci tan burret a l'autor de *La tornada de'n Titó*. Sallent ni és a Mallorca, ni té platges. Es vila de riu, sab? Que no ha anat mai de Manresa a Berga, vostè? Ja es veu, perque sinó sabria que aquell tren de fira s'hi atura dos cops a Sallent, vila que'l Llobregat llepa i en la qual hi han tres cafès de camareres.

L'ex-soldà del Marroc, Muley Haffid, ha comprat un piano per a endur-se'l a la seva terra.

Es que sab tocar-lo?—preguntaràn vostès.

No.

Es que també té ganes d'endur-se'n un virtuós que li toqui.

O una virtuosa, qui sab!

Com civilitza la guerra!

En temps de pau els homes ens havíem avesat a viure en cases de pedra picada o de mahons. Però aquests febles edificis han caigut sota el pes de les grans masses llençades per els 42.

I els combatents, com taups, s'han amagat sota terra i allí viuen.

No més la terra, mare dolça, tendre, pot defensar als seus fills de la metralla.

Temps a venir uns senyors del segle xxx descobriràn les morades dels troglodites del xx.

Qué bonito!

El nostre bon amic l'eminent actor Enric Borrás, qui es troba actualment a Madrid, va estar, l'altre dia, a punt de fer la funció de *despedida* del món dels vius.

A conseqüència d'un «escape» de gas, mentres estava prenent el bany, de què que no s'asfixià.

Per fortuna, l'accident no tingué l'importància tràgica que en els primers instants se temia.

Unes injeccions donades a temps salvaren d'una mort segura a nostre primer comediant, i a l'hora de la funció ja va poder formar com un home.

Inútil és dir que ho sentim... i ho celebrem a la vegada. Ja ens agrada veure'l morir, an en Borrás, però a les taules... i fent una mort de comedia.

Comentant-se a Cà la Ciutat, en un grup, el propòsit que diuen que té l'Ajuntament de construir un nou cementiri a l'altre banda del Tibidabo, un interlocutor s'estranyava de que s'hagi escullit precisament aquell paratge.

I un altre, que coneix el panyo i endevina fins els més recondits pensaments dels nostres regidors, li responia:

—Han triat aquell lloc, perque, trobant-se a prop del restaurant del cim de la muntanya, cada vegada que hi vagin a acompanyar a un concejal difunt,

*derramarán una lágrima
sobre la tumba de aquél
que fué su consocio, y luego...
s'arribaràn a fê un tec.*

La senyora Mònica conversa amb el petit Miranius.

—Calla, criatura!... Ets massa menut encara per a sapiguer lo que és una viuda.

—No senyora, que ja ho sé... La viuda és la dona del viudo.

En Palaudaries vé dels Estats Units entusiasmat.

—Allà tot és perfecte—exclama. Un dia a Nova York, vaig telefonar a un amic i, mireu si és sensible allí el telèfono, que vaig conèixer que'l meu interlocutor havia menjat cèba.

Diàleg entre enamorats.

Ell.—Es dir que't fies ben bé de mi?

Ella.—Et tinc una confiança immensa.

Ell.—Ai, tan-de-bò fossis el meu sastre!

Obituari.

Dilluns passat morí, a Barcelona, don Joan Oliva Bridg-

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oím, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

ES VEN PER TOT ARREU EL

ALMANAC

DE

L'Esquella de la Torratxa

PER A L'ANY 1915

Esplèndida coberta-tricromia del notable pintor CANALS

Làmines en colors

Il·lustració i text de lo bó i millor de la nostra terra

LA BORSA :: LA GUERRA

Preu: UNA pesseta

EL AÑO EN LA MANO

ALMANAQUE ENCICLOPEDIA DE
LA VIDA PRÁCTICA PARA 1915

A todo comprador de

El Año en la Mano

se le regala una participación a un billete entero de la

Lotería de Navidad

PRECIOS { Edición económica Ptas. 1'50
» de lujo » 2'—

LA FILOSOFIA DEL HOMBRE QUE TRABAJA Y QUE JUEGA

ANTOLOGÍA FILOSÓFICA DE EUGENIO D'ORS

UN TOMO

3 PESETAS

D'AQUÍ POCOS DIES

La Campana de Gracia - ALMANAC POLÍTIC per a 1915

TAMANY REFORMAT

Un tomo 8.ª - Pessetes 0'50

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

UNA DOTZENA DE GENERALS ALEMANYS

Von Moltke; Von Bulow; Von Woysch; Von Loos;
Von Kluck; Von Schubert; Von Beseler; Von Solms-Beruth
Von Scheffer; Von Schjerming; Von Inderburg; Von Kirchbach
(Ficstin-se que tots son vons... per a cremar.)